

Audna

- sørlandssperle

STRIDENS KJERNE:
Melhusfossen er en
fantastisk fiskeplass,
til glede og besvær.

med potensial

- Bør vi fiske i Audna? skrev vår medarbeider «På Hugget» i nr. 7/2001. Vel, nå har han gjort det, selv om han fortsatt har blandede følelser for den sjarmerende, lille lakseelva lengst i sør.

Tekst/foto: Terje Bomann-
Larsen

Sola har gått bak den bratte åsen, men det er ennå lyst der jeg sniker meg langs det stilleflytende elveløpet ovenfor Gaupefossen. Brekket mot fossen skal spares til nattlig sjørretfiske. Vannføringen er i underkant av ideell, men så seint på sommeren står det fisk hele veien, og stadig viser den seg i overflata. Likevel er min bror og jeg alene på strekningen, og kan fiske helt ustresset. Elva er ikke bred, men vegetasjonen er tett og bredden bratt, så det er ikke lett å komme til med fluestang, og det er greit å ha noen spesialkast i ermet. Det lyder et plask, og ringene brer seg ved en stor stein i yttersvingen.

Jeg sniker meg over brinken og kommer i kasteposisjon i knedypt vann tett ved bredden. Det er ikke strømdrag for en klassisk våtfluesving, så jeg presenterer flua like ovenfor det jeg tror er standplassen. Den får synke en liten halvmetre før jeg gir den et rykk. Da rykker det tilbake, og kampen er i gang. Laksen er ingen kjempe, men mot en nifoter i klasse 5 gir den en spennende fight innen den er klar for tailing og kan løftes inn på trygg grunn.

INDIANERFISKE I TERSKELELV

Denne opplevelsen er ikke helt ny, men er et typisk minne fra Audna. Jeg har alltid likt meg i små elver som innbyr til indianerfiske, og det gjør denne sørlandselva til fulle. Den fiskbare strekningen snirkler seg gjennom Audnedalen fra Ytre Øydnavatnet til utløpet i Snigfjorden, og er hele 40 kilometer lang. Det er likevel et stykke mellom de store laksehølene.

Audna er ei typisk terskelev, der lange, stilleflytende strekninger brytes av kortere strykpartier og noen mindre fosser. Under disse finnes noen oppsamlingshøler som egner seg for sluk og mark, men resten av elva er perfekt for lett fluefiske, og noen av de beste fluestrekningene finner du på sone 5 - tidligere 4 - som strekker seg fra brekket ovenfor Melhusfossen til en øvre grense mellom Vigmostad og Tryland. Med unntak av Hagafoss og Gaupefoss er det ikke mange utpregede stryk, men

Kjekt å vite

Audna var den første elva i Norge som ble fullkalket. Doserenen ble startet i 1985, og laksen går nå opp til Ytre Øydnevatnet, en strekning på ca. 4 mil.

- **Kart:** Norge 1:50 000, 1411 I Bjelland, 1411 II Mandal og 1411 III Lyngdal
- **Salg av fiskekort:** Kiwi Vigeland (kl 07-23), tlf 38 25 65 55; Simon Valand Eftf A/S, Kongsmo, tlf 38 28 16 05; Grønberg Sport, Kristiansand, tlf 38 02 73 97; På nettet: www.laksefisk.no.
- **Priser (2008):** Varierer fra 50 kr (sone 1) til 500 kr (sone 3) pr. døgn, og fra 500 til 1900 kr for sesongkort. For sone 2, 3 og 7 selges kun døgnkort. På sonene 2c, 2d og 3 er det begrensning på antall stenger. Nærmere detaljer finner du på www.audna.no.
- **Internett:** www.audna.no er elveierlagets eget nettsted. Her finner du nødvendige praktiske opplysninger om fiskekort, regler etc. Det er også lagt opp til fyldig informasjon om de enkelte sonene, men her mangler fortsatt en del. Ifølge Audna Fiskerettseierforening vil sidene bli oppdatert innen sesongen 2009. Flere bilder fra Audna finner du på www.bomann-larsen.no
- **Overnatting:** Solstrand Camping ved utløpet i Snigfjorden, tlf 38 25 64 37. Nærmeste camping til øvre deler av Audna er Øyna Hytteferie og camping i Kvås (ved Lygna), tlf 38 34 78 68.

SKILTJUNGEL: Det har vært en del fram og tilbake med soneinndelingen de seinere årene, men eksperimentet med å dele sone 4 i mange småsoner, falt ikke heldig ut. Etter klare tilbakemeldinger fra fiskerne er de nå slått sammen igjen og har fått nummeret 5. De forvirrende skiltene skal være fjernet innen sesongen 2009.

her og der er det grunnere partier med litt fart i strømmen, og du skal heller ikke undervurdere de stilleflytende partiene. Særlig i yttersvingene er det gjerne fordypninger der laksen finner standplasser.

BEDRE STRØMDRAG

En annen, omtrent like lang og fin sone, er nummer 8. Her er det gjennomgående litt bedre strømdrag, og enda mindre trafikk enn på sone 5. Fisket er riktig nok mer følsomt for dårlig vannføring, men har det vært en god og våt sommer, kan det være en god idé å prøve augustlaksen her oppe. Den mest kjente fiskeplassen i øvre del av Audna er Gislefoss i sone 7.

Sonene nedenfor Melhusfossen er ikke på samme måte avhengig av god vannføring. Det vil alltid være tettere med fisk her, og særlig i tørketider er forskjellen stor. Men antallet fiskeplasser er også begrenset, og etter at sone 2 ble stykket opp i a, c og d, er det ikke mye å bevege seg på. Du kan ha et utmerket fiske om du treffer med tid og sted, men bommer du, så bommer du. På kartet er sone 1 blant de lengste, men dette er for en stor del en ren brakkvannssone som egner seg best for båtiske.

FRA SJØRRET- TIL LAKSEELV

Det er laks det meste dreier seg om i Audna nå. Før kalkingen i 1985, og i de nærmeste årene etter, var den kjent blant lokale entusiaster som ei meget god sjøørretelv. Da laksen var fravæ-

GRUNNEIERFISKE: Når det er helgefredning boltrer grunneierne seg i Melhusfossen. Her er det en som går inn fra planken med fast fisk på kroken.

MØRKETALL: Fire lakser henger i treet, men ingen ble registrert i fangststatistikken.

rende kunne sjørreten uforstyrret boltre seg på gyteplassene i hovedelva, men da laksen i økende antall krevde sin plass, gikk ørretbestanden tilbake. Audna har heller ikke så mange gode sidebekker som ørreten kan bruke. Selv om Audna er lita, er det slett ikke bare smålaks som figurerer i statistikken.

I 2007, da sørlandselvene gikk i flom det meste av sommeren, hadde elva en brukbar sesong selv om smålaksen sviktet totalt. Da var det mellomlaksen som reddet statistikken. I tillegg til laks og sjørret finnes her også et innslag stasjonær bekkeørret som kan nå brukelig størrelse om den går over på fiskediett.

MELHUSFOSSEN

Da jeg gikk til frontalangrep på forvaltningen av Audna for sju år siden, var foranledningen at elveeierne nektet å akseptere en fangstbegrensning på 5 laks/sjørret pr. døgn. Jeg mente dette var en svært romslig kvote, som alle burde kunne godta, men det var særlig grunneierne med rett til matauk i Melhusfossen som satte seg på bakbeina. Melhusfossen er en fantastisk fiskeplass på gode dager, og fortsatt drives en stor del av fisket under fossen av grunneierne selv, men fangstbegrensningen er nå nedfelt i fiskereglene. Det er også innført pålegg om maksimal krokstørrelse på 11,5 mm (2/0) for å komme ulovlig krøking til livs.

I det trange løpet inn mot fossen står laksen tett, og det er en lett sak for den som vil å rykke krokene inn i en fiskekropp som kommer i berøring med snøret. At dette har vært en velbrukt metode, er heller ingen hemmelighet. Alle som besøker Audna med sportslige hensikter kan bare håpe at oppsynet påser at reglene blir fulgt, og at Audna Fiskerettseierforening får innrapporteringen opp på ønsket nivå. At det er et stykke igjen, fikk jeg levende demonstrert sist sommer.

TVILSOM PRAKSIS

Det er mandag formiddag, og fortsatt helgefredning, men i hølen under Melhusfossen er det grunneierfiske mens resten av elva får hvile. En mann med ei kraftig teleskopstang kommer ut på planken som er lagt ut til den ytterste steinen tett ved strømkanten. Derfra dropper han takkelet i det trange løpet som fører ut fra fossen, og det går bare sekunder innen han strammer opp, og stanga står i bue. En kamerat kommer til med en håv, og etter noen minutter er laksen berget, og hengt i et tre ved parkeringsplassen. Der henger det allerede tre fra før, og flere vil det sikkert bli før dagen er omme.

Selv om det gikk påfallende fort, skal jeg ikke påstå at fisken ble kroket på ulovlig vis, for fisken ble kjørt rundt svingen og håvingen foregikk der buskene sto i veien for min telelinse, så jeg aner ikke hvor kroken satt. Om dette skjedde tilfeldig, eller fordi fiskerne var oppmerksomme på fotografen på brua, skal jeg også la være å mene noe om, men det er helt sikkert at verken denne eller noen av fiskene i treet havnet i fangststatistikken.

21. juli 2008 er det ifølge denne ikke tatt en eneste fisk på sone 3. Tilfredsstillende organisering og rapportering er ifølge Fylkesmannen en betingelse for at de lokale rettighetshaverne skal få innflytelse på reguleringen av fisket, og bør være i alles interesse. Formann Tore Lølandsmo i Audna Fiskerettseierforening understreker da også overfor Alt om Fiske at dette arbeidet har høy prioritet. Så kan vi utenforstående bare undres over at noen grunneiere synes det er greit å sabotere sin egen organisasjon.

TRANGT: Bredden er ofte bratt. Kenneth Bringsdal får bruk for speykast.

Sats på sidebekkene

AUDNAFRELST: Kenneth Bringsdal kjenner Audna-laksen bedre enn de fleste.

Kenneth Bringsdal, kjent for Alt om Fiskes lesere som en av drivkreftene i Sjørretklubben i Mandal, fisker mye i Audna, og vi har spurt ham hva som gjør Audna spesiell blant sørlandselvene?

- Jeg fisker bare på sonene ovenfor Melhusfossen, og setter pris på å gå for meg selv på lange strekninger. Fordi Audna er ei terskelelv, holder den godt på vannet. Når den først har hatt noen flommer som har lokket fisken opp, er den fiskbar ganske lenge, for vannet renner ikke ut på samme måte som i den større, men grunnere Lygna. Jeg fisker mye på sone 5, men også sone 8 har mange fantastiske strekninger for fluefiske. For å komme dit må laksen også passere Gislefossen, og sesongen her kan bli vel kort. Jeg støtter derfor tanken om å forlenge sesongen på de øverste strekningene mot å redusere døgnkvotene fra fem til to laks. Alle sportsfiskere vil vel si seg fornøyd med det.

- Sjørreten har gått sterkt tilbake i Audna, har du som sjørretentusiast gjort deg noen tanker om hva som kunne vært gjort for den?

- Først og fremst må det satses på sidebekkene, og det finnes noen fine slike i området rundt Kosmo. Noen av dem er fortsatt ganske sure, og det kan være aktuelt med både kalking og biotopforbedringer. Sjørretklubben kan ikke rekke over alt i distriktet, men vi stiller gjerne vår erfaring og kompetanse til rådighet for andre som vil gjøre noe for sine sjørretstammer.

UBEVEGELIG: Prinsippet om bevegelig fiske gjelder også i Audna, men Oddleiv er ikke enig.

Kjekt å ha

- **Vadere:** Selv om Audna er lita, vil du trenge vadebukse. Mange steder verken trenger du eller bør du vade, men må du først uti, blir det ofte for dypt for skrittstøvler. Dessuten vil du ha behov for å krysse elva for å komme bedre til på mange plasser.
- **Fiskeutstyr:** Énhånds fluestang på 9-10 fot som bærer snører i AFTM 6-8 holder i massevis. Du klarer deg også greit med flytesnøre, men i korte, brådype kulper kan det være greit å ha en hurtigsynkende fortom og f.eks. noen små, tunge bottle tubes i bakhånd. Fluesnører med kort klump er enklest å håndtere når det blir trangt. Gå gjerne opp en snøreklasse i forhold til det som er angitt. Det er for øvrig tillatt å bruke sluk og mark på alle sonene.

SPENNENDE: Kjentmann Kenneth Bringsdal legger flua på brekket ved Lønsholt.

NATTBREKK: Brekket ovenfor Melhusfossen er en fin plass for sjørretfiske.

SØLV: Du kan få større fisk i Audna – men ikke blankere!

REDUSERTE KVOTER – LENGRE SESONG?

For egen del mener jeg fisket i Melhusfossen er sportslig uinteressant, og for så vidt ett fett om det er grunneiere eller turister som håver inn, så lenge det skjer på lovlig vis og all fangst rapporteres. Et annet spørsmål er om det er fornuftig forvaltning å ta ut så mye fisk på ett punkt så langt nede i elva. I likhet med de andre sørlandselvene som ikke oppfyller gytebestandsmålet, fikk også Audna forkortet sesongen med 15 døgn i 2008. Dette går i første rekke ut over fisket på strekningene ovenfor Melhusfossen. Disse sonene er lange, og ofte ikke interessante før uti august. Med fire stenger i Melhusfossen er det med dagens regler fullt mulig å ta ut 20 laks i døgnet når oppgangen er god. Disse fiskene når ikke fram til verken sportsfiskere eller gyteplasser i elvas øvre deler.

I en annen sørlandselv – Kvina – har Fylkesmannen etter elveeierlagets ønske gått med på å bytte lavere fangstkvoter mot lengre sesong. Dette er en tanke Audna Fiskerettseierforeing også er inne på. I denne omgang er det snakk om å redusere døgnkvoten på sonene ovenfor Melhusfossen til 2 fisk pr. døgn mot å få fortsette fisket fram til 15. september som før. Om forslaget blir lagt fram, vil det bli spennende å se om Fylkesmannen vil akseptere det uten samtidig å stramme inn på fisket i Melhusfossen. Uansett er det nå en vilje hos den lokale forvaltningen til å gjøre Audna attraktiv for tilreisende sportsfiskere. Det har vært litt prøving og feiling, blant annet med soneinndelingen, men man lytter til sportsfiskernes ønsker, og er på god vei. Fortsatt er det en del som kan og bør bli bedre, men jeg kommer tilbake til Audna. Helt sikkert.

IDYLL: Under den gamle brua i Tryland ligger en vakker høl.